

AET ÜLKELERİNDE ŞİRKET KAZANÇLARININ VE DAĞITILAN KÂR PAYLARININ VERGİLENDİRİLMESİ

Ass. Fazıl TEKİN

I — GİRİŞ :

Avrupa Ekonomik Topluluğu (yeni adı ile Avrupa Toplulukları) ülkelerinde gümrüklerin kaldırılması ile birlikte vergi probleminin ortaya çıkacağı biliniyordu. Üye altı ülkenin değişik vergi sistemlerine sahibolmaları, belirli bir süre sonunda vergilerin de ahenkleştirilmesini (Harmonisation fiscale) gerekli kılmaktaydı. Nitekim bu husus Roma Antlaşmasında da dikkate alınmış ve vergi ahenkleştirmesi ile ilgili maddeler antlaşmaya konmuştu. Meselâ antlaşmanın 99. maddesi, istihlâk vergileri, gider vergileri ve diğer vasıtalı vergilerin armonizasyonunu öngörmekteydi. ⁽¹⁾ Gider vergilerinin ahenkleştirilmesi ile ilgili çalışmalar bugün sonuçlanmış bulunmaktadır.

Vasıtalı vergilerle ilgili açık hüküm bulunmasına rağmen, antlaşmada, vasıtasız vergilerle ilgili belirli bir açıklama mevcut değildi. Sadece antlaşmanın hukukî yakınlaşmaya ilişkin, 100, 101 ve 102. maddelerinde, Ortak Pazar dahilinde yakınlaşmayı ve rekabeti güçleştirici hususların ortadan kaldırılması gereğine değinilmekteydi.

Topluluk ülkelerinden her birinde şirketlerin değişik mali hükümlere tâbi kılınmaları, rekabeti ve ülkelerarası sermaye akımını zedeleyici mahiyette görüldüğünden, antlaşmanın yukarıda belirtilen maddeleri ışığında, bu alanda da bir ahenkleştirmeye gidilmesinin gerekli olduğu fikrine varılmıştır. Şirket vergilerinin armonizasyonu kısa sürede gerçekleştirilebilecek bir husus değil-

---

(1) Bkz. Treaty Establishing The European Economic Community and Connected Documents. s. 97

dir. Bu bakımdan üye ülkelerden herbiri kendi vergi sisteminde tedrici değişiklik ve ayarlamalar yapmak suretiyle böyle bir armonizasyona vasat hazırlamaktadır. Aslında, İtalya dışında diğer beş ülkede malî hükümlerin muayyen ölçüde de olsa benzerlik arzeta- meleri, bu konudaki çalışmaların başarı ile ve arzulanan süre için- de tamamlanacağını göstermektedir.

Biz bu yazımızda, vasıtasız vergilerden özellikle şirket vergi- lerinin ahenkleştirilmesindeki amaçlara ve bu ahenkleştirme ile ilgili tatbiki güçlüklerle değindikten sonra üye ülkelerden herbi- rinde şirketlerin tâbi oldukları mer'î malî hükümleri izaha çalışa- cağız.

II — ŞİRKET VERGİLERİNİN AHENKLEŞTİRİLMESİN- DEKİ AMAÇ :

Genel olarak vergi sistemlerinin ahenkleştirilmesinin amacı, topluluk dahilinde sermayelerin serbestçe hareket edebilmelerine imkân verecek, eşit malî hükümlere tâbi kılınmalarını sağlamak- tır. Bu genel amacı gerçekleştirebilmek için şu üç hususun yerine getirilmesi gerekmektedir: ⁽²⁾

A) Önce vergi sistemi, yatırım yerinin tespiti kararına et- kilil olmamalıdır. A ülkesinde yatırımlara daha uygun bir vergi uygulanıyor ve B ülkesi aynı elverişli duruma malik bulunmuyor- sa, vergi, yatırım kararını etkiliyor demektir.

B) İkinci olarak, vergi sistemi, tasarruf sahiplerinin yatı- rımlarını kendileri veya başka bir aracı kuruluş tarafından yapma- ları konusundaki kararlarına etki etmemelidir. Tasarruf sahipleri, yatırımlarını kendileri yaptıkları takdirde, aynen aracı bir tasar- ruf toplayıcı kurumun tâbi olduğu malî hükümlere tâbi olmalı- dır.

C) Son olarak, malî sistem, her ülkede değişik yatırımların ve finansman metodlarının geliştirilmesine aynı ölçüde yardımcı olmalıdır. Aksi taktirde, bir kısım ülkelerde, sermaye şirketlerinin gelişmesi kolaylaşacak buna mukabil, diğerlerinde gelişme, ya hiç olmayacak ya da çok sınırlı kalacaktır.

---

(2) The Development of A European Capital Market, Brussels 1966. s. 293.

III — AHENKLEŞTİRMEYİ GÜÇLEŞTİREN AMİLLER :

Bu amiller Şu Şekilde sıralanabilir :

- A) Mükerrer vergileme,
- B) Her ũlkede yatırımlara farklı vergi imtiyazlarının tanınmış olması,
- C) Yabancıların yatırım kazançlarına farklı malî hükümlerin uygulanması.

Őimdi bu ũç hususu ayrıntılı bir Şekilde görelim :

A) *Mükerrer Vergileme* (Çifte Vergileme)

Mükerrer vergileme hem vasıtasız ve hem de vasıtalı vergiler için bahis konusu olabilmektedir. Genellikle vasıtasız vergi vasıtalı vergilerinkine göre düşük olmaktadır. Fakat bunlar çoğu kez gelir üzerine değilde sermaye üzerine de konulabildiğinden azımsanmayacak meblağlara ulaşabilmektedir.

Mükerrer vergilemeyi bertaraf edebilmek için türlü alternatifler mevcuttur. Bu alternatifler Şöyle sıralanabilir :

- 1) Kazanç ve gelir vergilerinde, gelirin, elde eden kimsenin *veya* gelirin elde edildiği (kaynak) ũlkede vergilendirilmesi.
- 2) Servet vergilerinde, mükellefin vatandaşı olduğu ũlkede *veya* servetin bulunduğu yerde vergilendirilmesi.
- 3) Vasıtalı vergilerde, istihlâkin, kullanmanın olduğu ũlkede *veya* vergi konusu mal veya hizmetin istihsal edildiği ũlkede vergilendirilmesi.

Vergi mükerrerliğini, devletler karşılıklı anlaşmalarla bertaraf edebilmektedirler. Mükerrer vergilemenin sakıncalarını azaltmak için başvurulabilecek diğer bir yol da, karşılıklı olarak vergi nispetlerinde indirim yapmaktır. Bu Őekildeki bir indirim, yatırım sahiplerinin, mükerrer vergileme ile maruz kalacakları malî yükü önemli ölçüde hafifletmektedir.

B) *Yatırımlara Farklı Vergi İmtiyazlarının Tanınmış Olması*

Bu hususu iki grupta mütalâa etmek kabildir :

1) *İkâmet edilen ülkede yapılan yatırımlara imtiyaz tanınması hali :*

Herhangi bir ülke, kendi vatandaşlarının yapmış oldukları yatırım için farklı ve imtiyazlı muamelede bulunacak olursa, ülkeler arasındaki sermaye akımı belli ölçüde frenlenmiş olacaktır. Nitekim bu durum, Ortak Pazar ülkeleri arasında malî ahenkleştirmeyi güçleştiren önemli amillerden biri olmuştur.

2) *Bir kısım ülkelerde yatırımların ve yatırım finansman kaynaklarının diğer ülkelere nazaran daha yüksek nispetlerde vergilendirilmesi :*

Bazı ülkelerde yatırımların, diğerlerine göre daha yüksek nispetlerde vergilendirilmesi pek tabii ülkelerarası sermaye akımını olumsuz yönde etkileyecektir. Aynı şekilde, yatırımların finansmanı için gerekli meblağların farklı vergilere tâbi kılınmaları ve ayrıca faiz nispetlerinin farklı olması, ahenkleştirmeyi güçleştirmektedir. Vergi ahenkleştirmesindeki amaç, topluluk üyesi ülkeler arasında sermaye akımının en serbest bir şekilde cereyanına imkân vermek olduğuna göre, bu tür pürüzlerin giderilmesi şart bulunmaktadır.

C) *Yabancıların Yatırım Kazançlarına Farklı Malî Hükümlerin Uygulanması*

Bir yabancıya, ikâmet etmediği bir ülkede kâr payı veya faiz öndendiğinde, genellikle bu şahsın kendi ülkesindeki vergi makamları bundan haberdar olmamaktadırlar. Birçok ülkeler yabancıları sınırlı bir şekilde (dar mükellefiyet esasına göre) ve bazan standart bir takım esaslara göre vergilendirdiklerinden, mükellefin kendi ülkesinde, daha yüksek nispetli bir verginin mevcut olması halinde, bu kimse elde ettiği kazancı, kazancın elde edildiği ülkede muhafaza etmekte ve gerektiğinde daha önce vergilendirilmiş olduğunu ileri sürerek, kendi ülkesinde gelir beyanında bulunmaktan kaçınmaktadır.

Bir kısım ülkeler vatandaşlarının yurt dışında elde ettikleri gelirleri vergilemekten feragat etmekte veya benzer bir verginin mevcut olması ve gelirin o ülkede vergilendirilmesi halinde, vergi dışı bırakılmaktadırlar. Buna mukabil bazı ülkeler, yabancıların yatırım gelirlerini aynen kendi vatandaşlarınıninki gibi vergilendir-

mekte, o kimsenin ayrıca kendi ülkesinde vergiye tâbi tutulması onlar için bir hüküm ifade etmemektedir. Bunların yanısıra, yabancılarla daha müsait vergiler ve muafıklar uygulayan ülkeler de vardır.

Görülüyor ki, vergi ahenkleştirmesi yapılırken, yukarıda sadece bir kısmına değindiğimiz, pürüzlerin dikkate alınması, ayrıntılı karşılaştırmalar yapılmak suretiyle ahenkleştirme tedbirlerine başvurulması gerekmektedir. (3)

Avrupa Ekonomik Topluluğu dahilinde müşterek bir sermaye piyasasının teşekkül etmesi ve üye ülkeler arasında sermaye akımını serbestiye kavuşturabilmeleri için, vergilerin önleyici ve engelleyici rollerini kısa zamanda bertaraf etme zarureti ortadadır. Vergi ahenkleştirilmesi ile ilgili olarak yapmış olduğumuz bu kısa açıklamalardan sonra Ortak Pazar ülkelerinin herbirinde şirketlerin tâbi oldukları mâli hükümlerin neler olduğunu görelim.

IV — AET ÜLKELERİNDE ŞİRKET VERGİLERİ :

A) F. Almanya'da

1) *Şirket Kazancının Tanımlanması :*

Şirket kârı, işletmenin hesap yılı sonundaki net aktiflerinin toplamı ile geçen hesap yılı sonundaki net aktiflerinin arasındaki fark olarak tanımlanmıştır. İşletmeden çekilen değerler bu farka ilâve, işletmeye katılanlar ise bu farktan tenzil olunur. İşletmeden çekilen değerler, teşebbüs amacının gerçekleşmesiyle ilgili iktisadî varlıklardan ibarettir. Safi gelirin % 5'ini aşmamak üzere şefkat, din ve benzeri derneklere yapılan yardımlar matrahtan indirilebilir. Bilimsel teşekküllere yapılan yardımların matrahtan düşülecek oranı ise, net gelirin % 10'unu geçemez. Bu indirimler, ayrıca ciro ve yıllık ücret tutarının % 0,2 oranında bir sınırlamaya tâbi tutulur.

---

(3) Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Halil NADAROĞLU, Avrupa Ekonomik Topluluğunda Vergilerin Ahenkleştirilmesi Hareketi ve Bu Açından Türk Vergi Sistemi, AET ve Türkiye Seminer Tebliği, İstanbul 1967.

2) Şirket Kârlarının Vergilendirilmesi : ⁽⁴⁾

a) Şirketler Tarafından Ödenen Vasıtasız Vergiler

i — Kurumlar Vergisi (Körperschaftsteuer) :

Tam mükellef anonim şirketlerden alınan kurumlar vergisi nispeti, dağıtılan kâr üzerinden % 15, dağıtılmayan kâr üzerinden ise % 51'dir. Dağıtılan kâr üzerinden ödenen vergi bilâhare, münferit mükellefler tarafından vergiden düşülemez. Bu sebepten, dağıtılan kâr üzerinden tahsil edilen gerçek vergi nispeti % 23.44 olmaktadır.

Aktiflerinin toplamı 5 milyon DM'ı ya da daha az olup ta nominal sermayelerinin % 75'ine tekabül eden hisse senetleri, gerçek kişilerin elinde bulunan ve hisse senetleri herhangi bir menkul kıymetler borsasında muamele görmeyen kurumlar, özel vergi nispetleriyle vergilendirilmelerini isteyebilirler. Şöyle ki :

İlk 10.000 DM üzerinden	% 39
10.000 DM'tan 20.000 DM'a kadar	% 44
20.000 DM'tan 30.000 DM'a »	% 49
30.000 DM'tan 40.000 DM'a »	% 54
40.000 DM'tan 50.000 DM'a »	% 59
50.000 DM'tan sonra	% 49

Sadece Almanya'da belli kaynaklardan elde ettikleri kazançlar üzerinden mükellef tutulan (dar mükellef), şirketler % 49 sabit nispetine tâbidirler.

ii — Eyalet Vergisi :

Bu verginin nispeti her eyalete göre değişmektedir. Genellikle % 5 civarında bulunmaktadır.

iii — Servet Üzerinden Alınan Vergi (Vermögensteuer) :

Bu vergi, bir takım karışık hesaplamalardan sonra alınmaktadır ve nisbeti hiçbir zaman % 1'i geçmemektedir. Servet vergisi,

(4) Damga Resmi ve Borsa Muamelelerinden Doğan Vergiler dahil edilmemiştir. Ayrıca hisse senedi maliklerinin, gerçek kişiler oldukları farzedilmiştir.

Almanya'da mukim fert ve kurumlarca bütün sermaye unsurları (Almanya içinde ve dışındaki menkul ve gayrimenkullerle, maddî ve gayrimaddî varlıklar) üzerinden ödenmektedir.

Eyalet vergisi ve servet vergisi toplamı, ortalama olarak, gayrisafi kârın % 15'ini bulmaktadır.

b) Hisse Senedi Maliklerinin, Kârpayının Tevziî Sırasında Ödedikleri Vergi

i — Alman Şirketlerinin Kârpayları (dividantları) :

Kârpayı bir Alman'a ödenmekte ise, kaynakta tevkif edilen bu verginin nisbeti dividantın % 25'idir. Kârpayı sahibi, Alman vatandaşı olmasa dahi aynı nisbet uygulanır. Şu farkla ki, yapılan anlaşmalar gereğince, Fransız, Hollandalı, Lüksemburglu, İsviçreli ve Britanyalı hisse senedi malikleri için bu nisbet, % 15'e indirilmiştir.

i — Yabancı Şirketlerin Kârpayları :

Bu kâr payları bir stopaj vergisine tâbi değildir.

c) Kaynakta Tevkif Yoluyla Ödenen Verginin, Gelir Vergisi Matrahından Düşülmesi

Alman şirketlerinin kârpayları, eğer hisse senedi maliki Alman vatandaşı ise, kaynakta tevkif yoluyla ödenen vergi, şahsî vergi matrahından indirilebilmektedir. Alman hisse senedi maliki, Almanya dışında elde ettiği kârpayından, kaynakta tevkif yolu ile ödemiş olduğu miktarı vergi matrahından indirebilir. Fakat, matrahtan düşülen stopaj vergisi tutarı, aynı kazanç üzerinden Almanya'da alınmakta olan vergiden fazla olamaz.

B) Belçika'da

1) *Şirket Kazancının Tanımlanması* :

Kanun her türlü sınaî, ticarî ve zirai faaliyetlerden doğan kazançları, sınaî, ticarî ve zirai kazanç olarak tarif etmiştir. Sermaye unsurlarının değerinde meydana gelen artışlar da kazanç kapsamına dahildir.

Matrah, ticarî ilkelere göre tâyin ve tesbit edilmektedir. Ticarî kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan ve ticarî hesaplara bu suretle geçirilen giderlerin hasılattan indirilmesi kabul edilmiştir. Sosyal sigorta ve emeklilik aidatlarının gider olarak yazılmasına müsaade edilmiştir. Matrahın % 5'ini ve beş milyon Belçika Frangı'nı (FB) aşmamak üzere, üniversitelere, gelişmemiş ülkelere yardımda bulunan kuruluşlara yapılan hibe ve bağışlar da hasılattan indirilebilmektedir.

2) *Şirket Kârlarının Vergilendirilmesi* :

a) *Şirketler Tarafından Ödenen Vasıtasız Vergi (Impôts des Sociétés)* :

Bu vergiyi, Belçika'da kayıtlı veya yönetim merkezleri yahut esas iş yerleri Belçika'da bulunan şirketlerle, iktisadî amaç taşıyan tüzel kişiliği haiz kurumlar ödemektedir. Eshamlı komandit şirketlerle, şirket gibi vergilendirilmelerini tercih eden şahıs ortaklıkları da bu vergiye tâbidir. Gerek dağıtılan, gerek dağıtılmayan kazançlara uygulanan temel nisbet % 30'dur. Dağıtılmayan kazançlar bir milyonu aşmadığı taktirde % 25 indirimli nisbeti uygulanır. Dağıtılmayan kazançlar bir milyon FB. ile 1.250.000 FB. arasında ise, ödenecek vergi 250.000 FB. artı dağıtılmayan kazancın bir milyon frangı aşan kısmının % 50'sinden ibarettir. Dağıtılmayan kazancın 1.250.000 FB.'i aşması halinde % 30 olan temel nisbet, matrahın tümüne uygulanır. Kâr miktarı beş milyon Belçika Frangı'nı aşacak olursa, bu oran % 35'e yükselmektedir. Kârın dağıtılmasına karar verildiği taktirde % 5 nisbetinde vergi, iade edilir.

Dar mükellefiyete tâbi kurumlar, Belçika'da veya Belçika dahilindeki kaynaklardan elde ettikleri gelir üzerinden % 35 nisbetinde vergi ödemektedirler.

b) *Hisse Senedi Maliklerinin ,Kâr paylarının Dağıtılması Sırasında Ödedikleri Vergiler* :

i — *Belçika Şirketlerinin Kâr payları* :

Kârpayı bir Belçika vatandaşına ödenmekte ise, gayrisafi kârpayının % 20'si vergi olarak, kaynakta tevkif edilmektedir. Yabancı hisse senedi malikine ödenen kârpayı üzerinden de aynı nisbette, yani, % 20 vergi tevkifatı yapılmaktadır.

ii — Yabancı Şirketlerin Kârpayları :

Vergi, kârpayının ülkeye girişi sırasında, net meblağ üzerinden % 20 olarak tevkif edilmektedir.

c) Kaynakta Tevkif Edilmiş Olan Verginin Matrahtan İndirilebilmesi ve Vergi Kredisini (Tax Credit) :

i — Belçika Şirketlerinin Kârpayları :

Belçikalı hisse senedi maliki, kaynakta tevkif edilmiş olan vergi tutarını, şahsî vergi matrahından düşebilir. Aynı şahıs, şirketler tarafından ödenmiş olan verginin yarısı tutarında bir vergi kredisi (tax credit) hakkına sahip bulunmaktadır.

ii — Yabancı Şirketlerin Kârpayları :

Belçikalı hisse senedi maliki, Belçika dahilinde, kaynakta tevkif edilmiş olan vergi tutarını şahsî vergi matrahından indirebilir. Ülke dışında vergilendirilmiş (stopaj vergisine tâbi kılınmış) kârpayları için, kârpayının % 15'i nisbetinde bir meblâğı vergi matrahından indirebilir. Bu nisbet, yurd dışında ödenmiş vergiler için kabul edilen tek vergi nisbetidir.

C) Fransa'da

1) *Şirket Kazancının Tanımlanması :*

Şirket kazancı, hesap döneminin başı ile sonundaki işletme aktifleri arasındaki farktır. Bu farktan, hesap dönemi içinde işletmeye konan paralar tenzil ve işletmeden çekilen paralar ise ilâve edilir. Şirketlerin, ticarî faaliyetleri sırasında gerçekleştirdikleri sermaye kazançları da vergiye tâbidir. Fakat sözkonusu kazançlar, üç yıl içinde, yeni iktisadî değerlerin veya belli menkul kıymetlerin satın alınmasında kullanılırsa, vergiye tâbi tutulmazlar.

2) *Şirket Kârlarının Vergilendirilmesi :*

a) Şirketler Tarafından Ödenen Vasıtasız Vergi (Impôts sur les sociétés) :

Bu vergi, anonim, limited ve eshamlı komandit şirket kazançlarından alınmaktadır. Nisbeti, sâfi kazanç üzerinden % 50'dir. Eshamli komandit şirketler dışında kalan şirketler, Kurumlar Vergisine (Impôts sur les sociétés) veya ortaklarının kazanç payları

üzerinden Gelir Vergisine tâbi tutulmalarını istemekte serbesttirler. Şayet ikinci şekil tercih edilecek olursa, ortaklar, kazancın dağıtılıp dağıtılmamasına bakılmaksızın, Şahsi Gelir Vergisine (Impôts sur le revenu des personnes physiques) tâbi olurlar.

b) Hisse Senedi Maliklerinin, Kârpaylarının Dağıtılması Sırasında Ödedikleri Vergiler :

i — Fransız Şirketlerinin Kârpayları :

Hisse senedi maliki Fransız vatandaşı ise, stopaj vergisine tâbi değildir. Kârpayı bir yabancıya ait ise, kaynakta tevkif edilen vergi miktarı, gayrisafi kârpayının % 25'idir. Bu nisbet, yapılan anlaşmalar gereğince, Belçikalı hisse senedi malikleri için % 18, Alman ve Amerikalılar için % 15'e indirilmiştir.

ii — Yabancı Şirketlerin Kârpayları :

Bu kârpayları, Fransa'da ödendiği taktirde, net kârpayının % 33.3'ü nisbetinde bir vergiye tâbi bulunmaktadır. Kârpayı Fransa dışında da vergilendiği ve her iki ülkede uygulanan vergi nisbetleri toplamı gayrisafi kârpayının % 33.3'ünü bulduğu taktirde, bu nisbet indirilebilir. Yabancı ülkede ödenen verginin nisbeti % 33.3'ü aştığı taktirde, ayrıca Fransa'da vergiye tâbi tutulmaz.

c) Kaynakta Tevkif Edilmiş Olan Verginin Matrahtan İndirilebilmesi ve Vergi Kredisi :

i — Fransız Şirketlerinin Kârpayları :

Fransız hisse senedi malikinin, şirket tarafından ödenmiş olan (dağıtılan gayrisafi kâr üzerinden), kazanç vergisinin yarısına eşit miktarda vergi kredisi hakkı vardır.

ii — Yabancı Şirketlerin Kârpayları :

Fransız hisse senedi maliki, net kârpayının % 50'sini vergi dışı bırakma hakkını haizdir.

D) İtalya'da

1) *Şirket Kazancının Tanımlanması :*

Vergiye tâbi gelir kanunen tanımlanmamıştır. Genel olarak, kabul edilebilir giderlerin indirilmesinden sonra bulunan safi ka-

zanç, vergi matrahını teşkil etmektedir. Sınai ve ticari teşebbüslerin kazançları, sadece kâr-zarar hesabında alacak bakiyesi olarak görünen tutarlardan ibaret değildir. Ticari kazançlar, aktif değerlerindeki her türlü artışları kapsar. Normal sermaye kazançları ile spekülasyon kazançları da vergiye tâbidir. Safi kazanç kavramına dividant gelirleri de dahil bulunmaktadır.

2) *Şirket Kârlarının Vergilendirilmesi* :

a) *Şirketler Tarafından Ödenen Vasıtasız Vergiler* :

i — İlk vergi, mütedavil varlıklardan sağlanan gelir üzerinden alınan vergidir. Yapılan çeşitli ilâvelerle bu verginin nisbeti, gayrisafi kârın % 35'ini bulmaktadır.

ii — Şirketlerden alınan ikinci vasıtasız vergi, (Imposta sulle societa), vergilenebilir sermaye (nominal sermaye artı ihtiyatlar) üzerinden alınan % 75 ve sermayenin % 6'sını aşan gelir üzerinden alınan ve nisbeti % 15 olan vergidir. 1961 yılından itibaren bu nisbet % 10 arttırılmıştır. Toplam olarak bu verginin şirketin gayrisafi kârına nisbeti % 15 olmaktadır.

b) *Hisse Senedi Maliklerinin, Kârpaylarının Dağıtılması sırasında Ödedikleri Vergiler* :

Hisse senedi maliki, İtalyan vatandaşı ise, kaynakta tevkif edilen verginin nisbeti % 5'tir. Bu stopaj vergisi, kurumların ödedikleri vasıtasız verginin matrahına dahil edilir. Diğer bir alternatif olarak, % 30 stopaj vergisi mevcuttur. Bu nisbet uygulandığı taktirde, ödenen vergi Kurumlar Vergisi ve diğer tamamlayıcı verginin matrahına dahil edilmez, nihai bir karakter arzeder.

Yabancı hisse senedi malikine (dar mükellefe) ödenen kârpayı, % 30 stopaj vergisine tâbidir. Bu nisbet, yapılan bir anlaşma gereğince, A.B.D.'li hisse senedi malikleri için % 15'e indirilmiştir.

Yabancı şirketlerin kârpayları, ülkeye girişte % 5 stopaj vergisine tâbidir.

c) *Kaynakta Tevkif Edilen Verginin Matrahtan İndirilmesi* :

i — *İtalyan Şirketlerinin Kârpayları* :

İtalyan hisse senedi maliki ödemiş olduğu % 5 stopaj vergisini vergi borcundan mahsubedebilir.

ii — Yabancı Şirketlerin Kârpayları :

İtalyan hisse senedi maliki, ödemiş olduğu % 5 stopaj vergisini, vergi borcundan indirebilir. A.B.D. ve Büyük Britanya'da elde edilen dividant için ödenen vergiler, gayrisafi kazancın % 8'ini aşmamak şartıyla, aynı şekilde mahsubedilebilmektedir.

E) Hollanda'da

1) *Şirket Kazancının Tanımlanması :*

Şirket kazancı, normal muhasebe kurallarına göre hesaplanan kazançtır. Vergi matrahı, şirketin toplam kazancıdır.

2) *Şirket Kârlarının Vergilendirilmesi :*

a) *Şirketler Tarafından Ödenen Vasıtasız Vergi (Kurumlar Vergisi) :*

Şirket kazançlarından alınan bu verginin nisbetleri şöyledir:

40.000 Florini aşmayan kazançlarda % 42

40.000 ile 50.000 Florin arasındaki kazançların ilk 40.000 Florini üzerinden % 42, geri kalanından % 57,

50.000 Florini aşan kazançlarda % 45'tir. Bu nisbet bazı ilâveler nedeniyle gayrisafi kazancın % 47'sine ulaşmaktadır.

b) *Hisse Senedi Maliklerinin, Kârpaylarının Dağıtılması Sırasında Ödedikleri Vergiler :*

i — *Hollanda Şirketlerinin Kârpayları :*

Kârpayı Hollandalı bir hisse senedi malikine ödeniyorsa, kaynakta tevkif edilen vergisinin nisbeti % 25'tir. Yabancılar için de genellikle aynı nisbet uygulanır. Yapılan anlaşmalar gereğince, Alman hisse senedi malikleri için stopaj vergisi nisbeti % 15'e, İsviçreliler için de % 10'a indirilmiştir. Fransız İtalyan, Britanya ve Amerikalı hisse senedi malikleri stopaj vergisine tâbi değildirler.

ii — *Yabancı Şirketlerin Kârpayları :*

Bunlar için bir stopaj vergisi yoktur .

c) *Kaynakta Tevkif Edilen Verginin Matrahtan İndirilebilmesi :*

i — Hollanda Şirketlerinin Kârpayları :

Hollandalı hisse senedi maliki, ödemiş olduğu stopaj vergisini şahsî vergi borcundan indirebilir.

ii — Yabancı Şirketlerin Kârpayları :

Hollandalı hisse senedi malikleri, yabancı şirketlerden elde ettikleri kârpayları için ödedikleri stopaj vergisini şahsî vergi matrahlarından indiremezler.

F) Lüksemburg'da

1) *Şirket Kârlarının Vergilendirilmesi* :

a) Şirketler Tarafından Ödenen Vasıtasız Vergiler :

i — Mahallî Vergiler :

Şirket kârlarına toplam nisbeti % 11'i bulan vergiler şu şekilde sıralanmaktadır :

İşletme Vergisi (Gewerbeertragsteuer) : Kurumlar vergisi için tesbit edilmiş kazançlar üzerinden alınmaktadır. Nisbeti % 4'tür. İşletme Sermayesi Vergisi (Gewerbekapitalsteuer) : Bu verginin nisbeti, işletme sermayesinin % 2'si civarındadır.

ii — Kurumlar Vergisi (Körperschaftsteuer) :

Limited şirketler ve tüzel kişiliği haiz diğer iktisadî kuruluşlar, kurum kazancı üzerinden bu vergiye tâbi bulunmaktadır. Nisbetler şöyledir :

400.000 Frank'a kadar	% 20
1.000.000 Frank'a kadar	% 30
1.000.000 Frank'tan yukarı	% 40

Bu nisbetler dilim esasına göre olmayıp, mahallî vergilerin tenzilinden sonra, toplam kazançta uygulanmaktadır.

iii — Servet Vergisi :

Bu vergi, toplam safi servet üzerinden ödenmektedir. Nisbeti % 0,5'dir. Genellikle şirket kârlarına etkisi % 5 olmaktadır. Servet Vergisi, Kurumlar Vergisi Matrahından indirilemez.

b) Hisse Senedi Maliklerinin, Kârpaylarının Dağıtılması Sırasında Ödedikleri Vergiler :

i — Lüksemburg Şirketlerinin Kârpayları :

Hisse senedi maliki Lüksemburg'lu ise, stopaj vergisinin nisbeti % 15'tir. Bu nisbet gayrisafi kârpayına uygulanmaktadır. Yabancı hisse senedi maliki de aynı nisbetle vergilendirilir.

ii — Yabancı Şirketlerin Kârpayları :

Bu kârpayları Lüksemburg'da bir stopaj vergisine tâbi bulunmamaktadır.

c) Kaynakta Tevkif Edilmiş Olan Verginin Matrahtan İndirilebilmesi :

i — Lüksemburglu Şirketlerin Kârpayları :

Lüksemburglu hisse senedi maliki, kaynakta tevkif yoluyla ödemiş olduğu % 15 stopaj vergisini şahsî vergi borcundan düşebilir.

ii — Yabancı Şirketlerin Kârpayları :

Lüksemburglu hisse senedi maliki, A. B. D., Almanya ve Fransa'da ödemiş olduğu stopaj vergisini % 15 nisbetini aşmamak şartıyla, aynen yukarıda belirtilmiş olduğu şekilde şahsî vergi borcundan indirebilir.

V — SONUÇ :

Avrupa Ekonomik Topluluğu Ülkelerinde şirketlerin tâbi oldukları malî hükümlerle ilgili açıklamalarımız burada tamamlanmıştır. Görüldüğü gibi, altı ülkede şirketlerin tâbi oldukları vergiler (adları ne olursa olsun) oldukça paralellik arz etmektedir. Bu bakımdan karşılıklı olarak sermayelerin en serbest bir şekilde, akımına yardım edecek nihaî değişiklikleri yapmak kolayca mümkün olabilecektir.

Ortak Pazar'ın müstakbel bir üyesi olan Türkiye'de, özellikle yapılan son değişikliklerden sonra, şirketlerle ilgili malî hükümler incelendiğinde, sözkonusu ülkelerle arasında esaslı farklılıklar bulunmadığı göze çarpmaktadır. İstikbalde bu konuda yapılacak herhangi bir ahenkleştirmenin kolaylıkla gerçekleştirilebileceği kanısındayız.